

Юлія ДАВИДЮК,
orcid.org/0000-0003-2819-7696
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри германської філології та перекладознавства
Хмельницького національного університету
(Хмельницький, Україна) davydyukyuliya@khmnu.edu.ua

МЕТАФОРИ-ПЕРСОНІФІКАЦІЇ В ОПОВІДАННЯХ РЕЯ БРЕДБЕРІ

Стаття присвячена розгляду та аналізу метафор-персоніфікацій, які детально зображуються в оповіданнях Р. Бредбері. У проблематиці досліджень ідіостилу письменника метафори-персоніфікації посідають чільне місце, тому що вони використовуються задля створення нових образів і відповідно для глибшого наповнення та відображення ідейно-художнього змісту твору. Метафори-персоніфікації розуміються нами як характерне перенесення рис, властивостей і ознак живої істоти (людини, тварини) на неживі предмети або явища.

У нашому дослідженні визначено й описано процес метафоризації різних механічних приладів, які деталізуються автором у своїх оповіданнях задля застереження людини щодо майбутнього: автор вважає, що механічні прилади та машини можуть замінити функції людей не тільки на виробництві, а й в родині. Саме тому Рей Бредбері досить часто використовує у своїх оповіданнях роботів-клонів людини, які вміють думати та мають людські почуття.

Усі механізми, що постають в людській подобі (механізована кімната, роботи, розумний будинок, сміттєпалювальна піч, вентиляційні шахти у місті і образ самого міста) актуалізують таку загальну концептуальну структуру, як МАШИНА ЦЕ ЖИВА ІСТОТА, а саме МАШИНА ЦЕ ЛЮДИНА. Окрім кореляту живої істоти, референт МАШИНА осмислюється також за допомогою таких концептуальних метафор, як МАШИНА ЦЕ ВБИВЦЯ і МАШИНА ЦЕ СМЕРТЬ.

Наведене уособлення радше має негативний характер, аніж позитивний: Р. Бредбері стверджує, що надмірне використання машин та техніки може призвести до заміни, поневолення, або навіть до знищення людства. Олюднюючи ці механізми, автор прагне показати нестримне бажання людини до прогресу науки і техніки. Позитивний образ проявляється в тому, що така персоніфікована модель техніки створює цілісний та яскравий образ механічних предметів та машин як живих істот, здатних не лише думати, але й відчувати та проявляти свої почуття.

Ключові слова: метафора, персоніфікація, концептуальна структура, машини, техніка, жива істота, людина, образ, оповідання.

Yuliya DAVYDYUK,
orcid.org/0000-0003-2819-7696
Candidate of Philological Sciences,
Associate Professor at the Department of Germanic Philology and Translation Studies
Khmelnyskyi National University
(Khmelnyskyi, Ukraine) davydyukyuliya@khmnu.edu.ua

METAPHORS-PERSONIFICATIONS IN RAY BRADBURY'S SHORT STORIES

The article reflects the consideration and analysis of metaphors-personifications, which are depicted in detail in the stories by R. Bradbury. In the research issues of the writer's idiosyncrasy, metaphors-personifications occupy a prominent place, because they are used to create new images and, accordingly, for a deeper essence and reflection of the ideological and artistic content of the work. Metaphors-personifications are understood as the characteristic transfer of traits, properties, and signs of a living being (human, animal) to inanimate objects or phenomena.

Our study identifies and describes the process of metaphorization of various mechanisms, which are described by the author in his stories in order to warn people about the future: the author believes that mechanical devices and machines can replace human functions not only in manufacturing, but also in the family. That is why Ray Bradbury often uses in his stories human clone robots that can think and have human feelings.

All mechanisms that appear in human form (mechanized room, robots, smart house, incinerator, ventilation mines in the city and the image of the city itself) actualize such a general conceptual structure as MACHINE IS A LIVING BEING, namely MACHINE IS A HUMAN. In addition to the source domain of a living being, the target domain MACHINE is also conceptualized with the help of such conceptual metaphors as MACHINE IS A MURDERER and MACHINE IS DEATH.

The given personification has more negative than positive effect: R. Bradbury claims that excessive use of machines and mechanisms can lead to the replacement, enslavement or even destruction of humanity. By humanizing these mechanisms,

the author aims to show irresistible human desire for the progress of science and technology. The positive image is manifested in the fact that such a personified model of mechanisms creates a holistic and vivid image of mechanical objects as living beings, capable not only of thinking, but also of feeling and expressing their emotions.

Key words: *metaphor, personification, conceptual structure, machines, mechanisms, living being, human, image, short story.*

Постановка проблеми. У проблематиці досліджень художнього тексту чільне місце посідають дослідження виконані у руслі когнітивно-поетичного аналізу ідіостилю письменника. Особливості цього ідіостилю виявляються у мовних виразах і засобах, які автор використовує задля створення нових образів й відповідно для глибшого наповнення та відображення ідейно-художнього змісту твору. Одним із таких засобів є метафора-персоніфікація, яка не тільки допомагає у виразити стиль автора, а й відіграє важливу роль у метафоризації об'єктів, явищ природи і концептів.

Аналіз досліджень. Проблеми дослідження метафори та її різновидів, а також індивідуально-авторські особливості вживання метафори у художніх творах висвітлювалися у працях багатьох вчених, зокрема в працях Т. А. Безуглої (Безугла, 2019), О. Я. Дойчик (Дойчик 2013; Дойчик, Лехман 2019; Дойчик, Томаш 2021), Дж. Лакоффа та М. Джонсона (Lakoff, Johnson, 1980), З. Ковечеша (Kövecses 2000; Kövecses 2002) та ін.

Новелістика та романістика Р. Бредбері досліджувалася у різних стилістичних, художніх та перекладацьких аспектах, зокрема досліджувалися такі лінгвостилістичні поняття, як архетипні концепти (Давидюк 2017), біблійні алюзії (Panasenکو 2013), топофон (Panasenکو 2018) і т.д. Наше дослідження базується на репрезентації метафори-персоніфікації як характерного перенесення рис, властивостей й ознак живої істоти (людини, тварини) на неживі предмети або явища в оповіданнях Рея Бредбері.

Мета статті – розглянути та проаналізувати метафори-персоніфікації в оповіданнях Рея Бредбері.

Виклад основного матеріалу. Творчість видатного Американського письменника Рея Дугласа Бредбері відзначається незвичайністю, унікальністю та неординарністю. За все своє життя письменник написав безліч коротких оповідань, тож саме в цьому жанрі можна прослідкувати за тим, як легко Р. Бредбері змінює свій стиль: на сторінках його оповідань можна зустріти (наукову) фантастику, мелодраму, детектив та навіть містичні історії.

Однією із центральних проблем, з якою стикається людство за часів Бредбері це конфлікт людини і техніки. Цей конфлікт спостерігається в оповіданнях «Veldt», «Marionettes, Inc.», «The City»,

«The Pendulum», «The Toynbee Convector» та багатьох ін. Р. Бредбері висловлює побоювання, що розвиток технічного прогресу зробить людей самотніми, не потрібними життю, тому що машини замінять функції людей не тільки на виробництві, а й в родині. Так, в оповіданні «Veldt», механізована дитяча кімната, яка називається «Вельд», з одного боку, є геніальним витвором мистецтва, а з іншого – жахливою ілюзією, що постає реальністю. Вона керує думками дітей і практично замінює їм батьків: *His wife was standing in the middle of the kitchen watching the stove busy humming to itself, making supper for four; This house which clothed and fed and rocked them to sleep and played and sang and was good to them; That's just it. I feel like I don't belong here. The house is wife and mother now, and nurse for the children* (Bradbury, Veldt). У фіналі оповідання батьки стають жертвами цієї кімнати: діти зачиняють їх у дитячій, в якій була спроектована Африка із хижими мешканцями – левами. Батьки втрачають контроль над своїм розумним будинком: він більше не виконує їхні команди, а леви з альтернативної реальності з'їдають їх: *«Open the door!» cried George Hadley, trying the knob. «Why, they've locked it from the outside! Peter!» He beat at the door. «Open up!» He heard Peter's voice outside, against the door. «Don't let them switch off the nursery and the house,» he was saying <...> And then they heard the sounds. The lions on three sides of them, in the yellow veldt grass, padding through the dry straw, rumbling and roaring in their throats. Mr. and Mrs. Hadley screamed. And suddenly they realized why those other screams had sounded familiar* (Bradbury, Veldt). Образ розумної техніки в цьому оповіданні експлікує таку загальну концептуальну структуру, як МАШИНА ЦЕ ЖИВА ІСТОТА, а саме МАШИНА ЦЕ ЛЮДИНА. Окрім кореляту живої істоти, референт МАШИНА осмислюється також за допомогою таких концептуальних метафор, як МАШИНА ЦЕ ВБИВЦЯ і МАШИНА ЦЕ СМЕРТЬ.

Про те, що машини можуть замінити людину, Р. Бредбері пише й в оповіданні «Marionettes, Inc.». Головний герой цього оповідання замовляє у компанії «Marionettes» штучного робота-клону, яким намагається підмінити себе, проте ця штучна маріонетка, як виявилось, вміє думати

та має власні почуття: «*Marionettes are made to move, not lie still. How would you like to lie in a box most of the time?*» «*Well – «You wouldn't like it at all. I keep running. There's no way to shut me off. I'm perfectly alive and I have feelings.»*; «*There's a lot they don't know about us,*» said Bralng Two. «*We're pretty new. And we're sensitive*» (Bradbury, Marionettes, Inc.). Цікаво, що в цьому оповіданні автор відтворив у робота-двійника навіть стукіт людського серця: *Smith hesitated and then leaned forward to place his head against the uncomplaining ribs. Tick-tick-tick-tick-tick-tick-tick-tick-tick; «Oh no! It can't be!» «It is.» «Let me listen again. Tick-tick-tick-tick-tick-tick-tick-tick-tick»*. Цей персоніфікований образ робота знову втілюється в концептуальну структуру МАШИНА ЦЕ ЖИВА ІСТОТА, а саме МАШИНА ЦЕ ЛЮДИНА. Подібне уособлення зображується Р. Бредбері і в оповіданні «Changeling», за сюжетом якого людей також намагаються замінити механічні роботи-клони.

В одному з найвідоміших оповідань Р. Бредбері «There will come soft rains» розумний будинок здатен виконувати будь-які людські функції: автоматичні системи будинку готують сніданок, миють посуд і навіть декламують вірш: *The morning house lay empty. The clock ticked on, repeating and repeating its sounds into the emptiness. Seven-nine, breakfast time, seven-nine!; The entire west face of the house was black, save for five places; Behind the door, the stove was making pancakes which filled the house with a rich baked odour and the scent of maple syrup. Nine-five. A voice spoke from the study ceiling: «Mrs. McClellan, which poem would you like this evening?» The house was silent. At ten o'clock the house began to die* (Bradbury, There will come soft rains).

У цьому напрочуд розумному будинку усі прилади працюють замість людей – плита на кухні готує та зітхає (*In the kitchen the breakfast stove gave a hissing sigh and ejected from its warm interior eight pieces of perfectly browned toast*), алюмінієвий совок викидає сніданок у раковину (*An aluminium wedge scraped them into the sink*), а крихітні мишки-роботи, які працюють прибиральницями, мають електричні очі (*Out of warrens in the wall, tiny robot mice darted. Their pink electric eyes faded*). Будинок розмовляє (*how well the house had kept its peace. How carefully it had inquired, «Who goes there? What's the password?»*), а під час пожежі, намагається себе врятувати («*Fire!*» screamed a voice. *The house tried to save itself*), в той час як помпа, яка намагається погасити цю пожежу, зітхає та знизує плечима (*Somewhere, sighing, a pump shrugged to a stop*).

Таким чином, розумний будинок зі всіма його механічними приладами метафорично перетворюється на живий механізм, що експлікує таку персоніфіковану концептуальну структуру, як МАШИНА ЦЕ ЛЮДИНА.

В оповіданні «Bright Phoenix» сміттєспалювальна піч, у якій відбувалось спалювання книг, прирівнювалася до людини, яка, маючи шлунок та апетит, ковтала книги: *The Baal incinerator rumbled its appetite, spark-burned the lawn. Barnes stared full at the blind yellow-red sun in its raving stomach*, а в оповіданні «Pillar of Fire» та ж сама піч (*incinerator*) мала серце та вміла співати (ПІЧ ЦЕ ЛЮДИНА, а відтак у ширшому значенні МАШИНА ЦЕ ЖИВА ІСТОТА): *He peered through the wall at the vast, glowing, never-ceasing heart of the Incinerator. It burned steadily, without a flicker, singing to itself peacefully* (Bradbury, Pillar of Fire).

У творі «The City» у міста та його механічних приладах, наприклад, вентиляційних шахтах, з'являються людські риси: ніс, вуха, очі; місто починає відчувати і жити як живий організм, що експлікує такі концептуальні метафори, як МІСТО ЦЕ ЖИВА ІСТОТА, МАШИНА ЦЕ ЖИВА ІСТОТА): «*The ventilation mines inhaled and exhaled air, mixed with the tobacco spirit from the aliens mouth, with the smell of green soap that came from the hands. The eyeball exuded a subtle smell. The city noticed all this. The summary information was sent further so that new data was added to it. The crystal windows shone, the Ear was pulling on its eardrums more and more tightly ... the city, with all its senses, like invisible snow, piled on the aliens, counting their breaths and exhalations, thuds of hearts, the city listened, peered, tasted it*».

Усі вищезазначені персоніфіковані образи робіт та інших механічних приладів актуалізують загальну метафоричну концептуальну структуру МАШИНА ЦЕ ЖИВА ІСТОТА, а саме МАШИНА ЦЕ ЛЮДИНА. Наведені уособлення радше мають негативний характер, аніж позитивний: Р. Бредбері стверджує, що надмірне використання машин та техніки може призвести до заміни чи до знищення людства, а людські почуття, такі як радість, горе, ненависть, дружба, сльози, сміх, бажання насолоджуватись прекрасним – не можна пояснити діями машини. Позитивний образ проявляється в тому, що така персоніфікована модель техніки створює цілісний та яскравий образ механічних предметів та машин як живих істот, здатних не лише думати, але й відчувати та висловлювати свої почуття.

Висновки. Як підсумок, варто зазначити, що Рей Бредбері досить часто олюднює у свої оповіданнях різного роду механічні прилади і

техніку, що актуалізує у свідомості читача таку загальну концептуальну структуру, як МАШИНА ЦЕ ЖИВА ІСТОТА, а саме МАШИНА ЦЕ ЛЮДИНА. Ці метафори-персоніфікації допомагають автору розкрити справжню природу всіх механізованих речей та показати читачу важ-

ливість взаємозв'язку між людиною та світом навколо. Олюднуючи ці механізми, автор також прагне показати людству, що нестримне бажання людини до прогресу науки і техніки, а відтак штучно створених механізмів може призвести до поневолення ними людини.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Безугла Т.В. Мультиmodalна метафора у англomовному рекламному тексті. *Науковий вісник ХДУ. Серія Германістика та міжкультурна комунікація*. 2019. № 1. С. 23–30.
2. Давидюк Ю.Б. Вербалізація архетипних концептів FIRE / ВОГОНЬ і WATER/ ВОДА в ідіостилі Рея Бредбері. *Одеський лінгвістичний збірник. Науково-практичний журнал*. 2017. Вип. 9. Т.1. С. 54–59.
3. Дойчик О.Я. Концептуальна метафора в ідіостилі Джуліана Барнса: поетико-когнітивний аналіз. *Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія «Романо-германська філологія. Методика викладання іноземних мов»*. 2013. № 1051. С. 32–37.
4. Дойчик О.Я., Лехман А. Концептуальна метафора в романі В. Рот «Divergent». *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Лінгвістика» : Збірник наукових праць*. 2019. Вип. 36. С. 22–26.
5. Дойчик О.Я., Томаш Я.З. Метафорична об'єктивація концептів CRIME та INVESTIGATION у детективних оповіданнях. *Південний архів. Серія «Філологічні науки»*. 2021. Вип. 88. С. 24–35.
6. Kövecses Z. The Scope of Metaphor. *Metaphor and Metonymy at the Crossroads: A Cognitive Perspective: [ed. by A. Barcelona]*. Mouton de Gruyter, 2000. P. 79–92.
7. Kövecses Z. *Metaphor: A Practical Introduction*. Oxford: Oxford University Press, 2002. 375 p.
8. Lakoff G., Johnson M. *Metaphors We Live By*. Chicago : University of Chicago Press, 1980. 242 p.
9. Panasenko N. Biblical motifs and allusions in short stories by Ray Bradbury. *International Journal of Humanities and Social Science*. 2013. Vol. 3, № 11. P. 191–211.
10. Panasenko N. Where, why, and how? Topophones in Ray Bradbury's science fiction. *Lege artis. Language yesterday, today, tomorrow. The journal of University of SS Cyril and Methodius in Trnava*. Warsaw: De Gruyter Open, 2018. № 3 (1). P. 223–273.

ДЖЕРЕЛА ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

11. Bradbury R. Marionettes, Inc.. URL: <https://cpb-ca-c1.wpmucdn.com/myriverside.sd43.bc.ca/dist/b/662/files/2014/09/Marionettes-Inc-Ray-Bradbury-FULL-TEXT-2lz1wnb.pdf> (дата звернення: 11.11.24).
12. Bradbury R. Pillar of Fire. URL: <https://www.gutenberg.org/files/64673/64673-h/64673-h.htm> (дата звернення 10.11.24).
13. Bradbury R. There Will Come Soft Rains. URL: https://www.btboes.org/Downloads/7_There%20Will%20Come%20Soft%20Rains%20by%20Ray%20Bradbury.pdf (дата звернення: 11.11.24).
14. Bradbury R. Veldt. URL: https://www.juhsd.net/cms/lib/CA01902464/Centricity/Domain/256/2016_The%20Veldt.pdf (дата звернення: 10.11.24).

REFERENCES

1. Bezuhla T.V. (2019). Multimodalna metafora u anhlomovnomu reklamnomu teksti. [Multimodal metaphor in in English advertising text]. *Naukovyi visnyk KhDU. Seriiia Hermanistyka ta mizhkulturna komunikatsiia*. – Scientific bulletin of Kherson State University. Germanic Studies and intercultural communication, 1. 23–30. [In Ukrainian].
2. Davydiuk Yu.B. (2017). Verbalizatsiia arkhetypnykh kontseptiv FIRE / VOHON i WATER/ VODA v idiostyli Reia Bredberi. [Verbalization of the archetypal concepts FIRE and WATER in the idiostyle of Ray Bradbury]. *Odeskyi lnhvistychnyi zbirnyk. Naukovo-praktychnyi zhurnal*. – Odessa Linguistic Collection. Scientific and Practical Journal, 9. Vol.1. 54–59. [In Ukrainian].
3. Doichyk O.Ia. (2013). Kontseptualna metafora v idiostyli Dzhuliana Barnsa: poetyko-kohnityvnyi analiz. [Conceptual Metaphor in Julian Barnes' Idiostyle: A Poetic-Cognitive Analysis]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu imeni V.N. Karazina. Seriiia «Romano-hermanska filolohiia. Metodyka vykladannia inozemnykh mov»*. – Bulletin of the V.N. Karazin Kharkiv National University. Series «Romance-Germanic Philology. Methods of Teaching Foreign Languages», 1051. 32–37. [In Ukrainian].
4. Doichyk O.Ia., Lekhman A. (2019). Kontseptualna metafora v romani V. Rot «Divergent». [Conceptual metaphor in V. Roth's novel «Divergent»]. *Naukovyi visnyk Khersonskoho derzhavnoho universytetu. Seriiia «Linhvistyka» : Zbirnyk naukovykh prats*. – Scientific Bulletin of Kherson State University. Series «Linguistics»: Collection of Scientific Papers, 36. 22–26. [In Ukrainian].
5. Doichyk O.Ia., Tomash Ya.Z. (2021). Metaforychna obiektyvatsiia kontseptiv CRIME ta INVESTIGATION u detektyvnykh opovidanniakh. [Metaphorical objectification of the concepts of CRIME and INVESTIGATION in detective stories]. *Pivdennyi arkhiv. Seriiia «Filolohichni nauky»*. – Southern Archives. Series «Philological Sciences», 88. 24–35. [In Ukrainian].
6. Kövecses Z. (2000). The Scope of Metaphor. *Metaphor and Metonymy at the Crossroads: A Cognitive Perspective: [ed. by A. Barcelona]*. Mouton de Gruyter. P. 79–92.

7. Kövecses Z. (2002). *Metaphor: A Practical Introduction*. Oxford: Oxford University Press. 375 p.
8. Lakoff G., Johnson M. (1980). *Metaphors We Live By*. Chicago : University of Chicago Press. 242 p.
9. Panasenko N. (2013). Biblical motifs and allusions in short stories by Ray Bradbury. *International Journal of Humanities and Social Science*. Vol. 3, № 11. P. 191–211.
10. Panasenko N. (2018). Where, why, and how? Topophones in Ray Bradbury's science fiction. *Lege artis. Language yesterday, today, tomorrow. The journal of University of SS Cyril and Methodius in Trnava*. Warsaw: De Gruyter Open. № 3 (1). P. 223–273.

DZHERELA ILIUSTRATYVNOHO MATERIALU

11. Bradbury R. *Marionettes, Inc.*. URL: <https://cpb-ca-c1.wpmucdn.com/myriverside.sd43.bc.ca/dist/b/662/files/2014/09/Marionettes-Inc-Ray-Bradbury-FULL-TEXT-2lz1wnb.pdf> (дата звернення: 11.11.24).
12. Bradbury R. *Pillar of Fire*. URL: <https://www.gutenberg.org/files/64673/64673-h/64673-h.htm> (дата звернення 10.11.24).
13. Bradbury R. *There Will Come Soft Rains*. URL: https://www.btboes.org/Downloads/7_There%20Will%20Come%20Soft%20Rains%20by%20Ray%20Bradbury.pdf (дата звернення: 11.11.24).
14. Bradbury R. *Veldt*. URL: https://www.juhsd.net/cms/lib/CA01902464/Centricity/Domain/256/2016_The%20Veldt.pdf (дата звернення: 10.11.24).